

Sobre l'autor

Llegir com Llull o com Maragall

VÈRTEBRES

01.04.2025

Diu Iris Murdoch, en la millor sintetització de la filosofia de l'art que conec ("The Sublime and the Good"), que sigui el que sigui que veiem i valorem en l'art, això revelarà què valorem del món i, en l'essencial, com l'entendem. El mateix, em penso, passa amb la idea de Déu. L'art i la religió són els dos eixos que connecta Raül Garrigasait al seu meravellós *La roca i l'aire*. Els dos eixos, doncs, se superposen i acaben apuntant a una pregunta superior: què volem del món, els moderns.

La roca i l'aire llença fils en totes direccions, i em proposo recollir-ne un. Hi ha una pàgina en el llibre (cal remarcar això, cal deixar clar que s'escriu sobre un dels centenars de fils que proposa el llibre, que no es pretén resoldre'l ni abordar-lo completament, perquè això és el llibre, un compendi de direccions possibles), hi ha una pàgina, dic, en què Garrigasait parla de la transformació del significat de la paraula *meravella*. Ho fa a partir de l'"Elogi de la paraula" de Maragall, el seu particular horòscop de l'art en què el veiem enamorat de la capacitat de representació mateixa, la més alta obra de la natura a través de l'home, quelcom que hauria de fer-nos sentir "tot el món espiritual vibrant dins les nostres entranyes". Maragall comença el seu text citant Llull:

"tot quant hom pot sentir amb els cinc senys corporals, tot és meravella(...)".

Però, i heus ací la genialitat de Garrigasait, que ha resseguit el joc del telèfon del pensament català per apuntar-ne fins i tot els malentesos: la meravella llulliana no és la meravella maragalliana. Les dues meravelles signifiquen coses diferents: i aquí hi ha un dels pinyols del llibre. Garrigasait segueix les idees al llarg dels segles, volta amunt i avall d'Europa, i sap que la meravella ha canviat. Recordem la idea que hem adaptat de Murdoch: allò que valorem (de l'art, de la religió) revelarà com entenem el món. Per a Llull, la meravella és un desconcert que aspirem a eliminar: l'home medieval, devot, desitja l'ordre, i troba Déu en l'eliminació del desconcert, en la raó. Déu és la ciència. Per a Maragall, la meravella és esplendor, embadaliment estètic o metafísic: és un plaer. I ell la veu en la paraula. Per a Maragall, Déu és en la paraula de l'artista. Maragall, contemporani de Nietzsche, no ha mort Déu: el troba en l'art. Si molt convé, l'ha confinat allí.

I ara (aquesta és una de les altres idees recurrents de Garrigasait; que l'antic té eco avui, que tot passa en dos temps; una mena de refutació del sentit històric o de la contundència dels seus talls) ens hem de preguntar quin art estimem nosaltres. Si som com els medievals, que desitgen l'ordre, o més aviat com els romàntics, ordenats que desitgen una mica de caos, un lloc per a la sorpresa. No tornem a desitjar matar la meravella? Si som llullians acudirem a l'art només per entendre.

Tot, al nostre voltant, vol matar el misteri. Vivim en l'època del discurs, de la hiperexplicació, en l'època de la neurosi. Quan fas un llibre, tothom et demana que l'expliquis. Els mitjans, els prescriptors, ens envien a llegir com si fóssim Llull. Murdoch, en aquell petit escrit, "El bell i el sublim", que tot fent un cafè el Raül em confessa que podem llegir en català a finals d'aquest any, diu que l'essència de l'art és l'amor, i que els seus enemics són "la convenció social i la neurosi". Per a Murdoch, l'art celebra la derrota del discurs, la seva incapacitat de reduir el món a ordre, no intenta ocultar-la o pretendre que no és tal. L'art celebra el misteri: Murdoch és, potser, maragalliana.

Llull i Murdoch tenen uns posicionaments semblants, gairebé paraula per paraula: els dos rebutgen la pura creació, la fantasia. Als dos els interessa el món, exactament el món, molt més que la invenció o la forma: els dos menyspreen la invenció. Llull, perquè no és estimar Déu; Murdoch, perquè l'essència de l'art és l'amor, i l'amor és veure l'altre, i la fantasia ("la major enemiga de la imaginació") no consisteix a veure ni a pensar l'altre, sinó a projectar a partir de tu mateix. Als dos els interessa el món: però Murdoch és una artista i Llull és un científic, és la raó. L'art i el saber. Els dos volen el mateix: estimar, que és veure. Reduir Déu o fer brillar Déu en el seu llenguatge: només que ho fan a l'inrevés. Ho *valoren* a l'inrevés.

Hem après, potser, a llegir com si fóssim Llull, que no és poc, però penso que encara hem de llegir com si fóssim Murdoch o com si fóssim Maragall, si més no perquè vivim en l'era de la ciència, perquè tot, al nostre voltant, vol derrotar el misteri. Llavors, i per això, confinem les nostres meravelles a l'art: llavors, i per això, llegim. Volem pel·lícules de cinc hores, busquem confusió, adorem David Lynch, ens encomanem a la música. El misteri crida dins nostre! No volem reduir el món a conceptes, volem acostar-nos a la meravella sense matar-la. Per citar el final de *La roca i l'aire*: "Aquí mateix, a tocar d'on som, la llunyania més gran".

Arià Paco

(Igalada, 1993) és graduat i doctor en Filosofia. Va debutar l'any 2020 amb la novel·la *Mentir a les mosques*, i el 2021 va guanyar el premi Roc Boronat amb *Covarda, vella, tan salvatge*. L'any 2025 va guanyar el premi Anagrama de Novella per *Teoria del joc*.

COMPARTEIX

Sobre l'article

La roca i l'aire. Art i religió de Llull a Tàpies

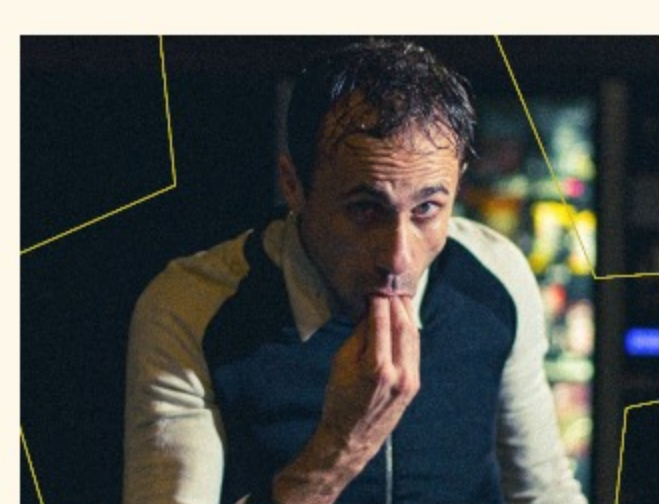
Autor

Raül Garrigasait

Editorial

Fragmenta Editorial

Destacats de l'autor

Guanyar i demanar perdó